

(agaricine, kamferzuur, atropine, secale, antipyretica). Geen van hen werken volgens GLASERFELD zoo „ideaal” als *veronal* en niet alleen bij longtuberculose, maar ook — en dan ook bij het *dagzweet* — bij acute infectieziekten (typhus). Zelfs vraagt hij zich af, of het niet mogelijk ware, door bij gewrichtsrheumatiek een mengsel te geven van salicyl en *veronal*, de onaangename bijwerking van het zweeten te voorkomen. Zijn *veronalkuur* behoeft slechts 6 à 8 dagen te duren. 's Avonds krijgt patiënt den eersten dag 0.6 gr.; 2den dag: 0.6 gr.; 3den dag: 0.45 gr.; 4den dag: 0.3 gr.; 5den tot 6den of 8sten dag: 0.15 gr.. Keert, als de werking van het *veronal* is afgelopen, het zweeten terug, dan geve men een nieuwe kuur. Onaangename gevolgen zag hij niet. Over de verklaring der werking maakt hij zich niet dik. Aangezien proefondervindelijk bewezen is, dat *veronal*, door verlamming der kapillairwand zenuwelementen, den bloedsdruk verlaagt, is een wetenschappelijke verklaring wel in elkaar te zetten (*Berl. kl. Woch.* 1918, n°. 20).

B. PREMSELA.

OVERZICHT VAN WEEKBLADEN.

Deutsche medizinische Wochenschrift 1919, No. 3.

OTTO und ROTHACKER. *Zur Fleckfieberschutzimpfung*. — Inentingingen met het bloed van lijders aan vlektyphus, verkregen op het hoogtepunt der ziekte of bij het herstel, vonden zonder nadeel plaats. Op de vatbaarheid voor de ziekte hadden zij geen invloed. Daarentegen was bij de ingeënten de sterfte veel geringer.

MARTIN MAYER. *Ergebnisse und Probleme der Malariaforschung im Kriege*. — Goed overzicht.

HARRY SCHOLZ. *Die differentialdiagnostische Bedeutung des Urobilinogens für Magenkrebs und Anämien*. — Na een overzicht der literatuur wordt vermeld, dat de bewering van SALOMON en CHARNASS niet uitkomt. In eenige gevallen van maagkanker werd geen vermindering van urobilinogeen in de ontlasting gevonden, terwijl dat meermalen geringer was bij ernstige anaemie. Voor beoordeeling van het bestaan van metastasen in de lever is ook het onderzoek op urobilinogeen in de urine van geen waarde, zeker niet in het begin. In enkele dergelijke gevallen was het niet in grotere hoeveelheid in de urine aanwezig.

THEODOR BÜDINGEN. *Grundzüge der Ernährungsstörungen des Herzmuskels (Kardiodystrophien) und ihrer Behandlung mit Traubenzuckerinfusionen*. — Wordt uitvoerig gerefereerd.

G. HOPPE-SEYLER. *Zum Krankheitsbild und zur Behandlung der Grippe*. — Korte en zeer goede beschrijving van het ziektebeeld, zooals het in het ziekenhuis te Kiel werd waargenomen. Nieuws brengt het stuk niet.

HENIUS. *Neue Methodik beim Anlegen des künstlichen Pneumothorax und neuer einfacher Apparat*. — Een eenvoudig en practisch toestel.

K. WITTMACK. *Ueber eine neue biologische Behandlungsmethode der Ozäna*. — Zeer opmerkelijk zijn de uitkomsten, die de schrijver, van theoretische overwegingen uitgaande, bij 5 personen bereikte, die aan buitengemeen ernstige en hardnekkige ozaena leden. De ductus stenonianus werd ingeplant in de bovenkaaksholte en wel beiderzijds bij aandoening van beide neusholten, welke operatie onder plaatselijke ongevoeligheid werd verricht. Reeds na een paar weken was bij alle 5 lijders geen stank meer te merken en na 3 weken hield ook de korstvorming geheel op. De eenige last voor de geopereerden is, dat gedurende het eten speeksel uit den neus druppelt, waartegen echter een geringe wijziging baat. De lijders nemen dit graag op den koop toe.

ALFRED LOESER. *Bakteriologisch-serologische Bemerkungen zur Lehre von der latenten Infektion.*

H. BERGMANN. *Zur Tuberkulindiagnostik.* — Niet kort weer te geven.

RADWANSKY. *Solarson im Frühstadium der Lungentuberkulose.* — In 10 van 14 gevallen van beginnende longtuberculose werd zeer goed gevolg gezien van enkele inspuitingskuren met solarson, verdwijnen van koorts, enz.. Bij de overvulling der sanatoria te overwegen.

PÜRCKHAUER. *Therapeutische Erfahrungen mit Terpentineinspritzungen nach KLINGMÜLLER bei Gonorrhoe.* — De methode (*ibidem* 1917, n°. 41) geeft geen voordeelen voor de behandeling. Hoogstens steunt zij de gewone. De beste uitkomsten nog bij gonorrhoea anterior, als de acute verschijnselen afgeloopen zijn.

MICHAEL FOLMAN. *Zur Aetiologie der sog. Iritis rheumatica.* — Iritis rheumatica is een vrij vaag begrip. Hoe langer hoe meer wordt de beteekenis van doorstane gonorrhoe duidelijk. In het R. VIRCHOW-ziekenhuis werden onder de geschiedenissen der iritislidders 93 gevonden, waarin syphilis, tuberculose, acute gonorrhoe, enz. niet als oorzaak der ziekte in aanmerking kwamen. Van deze 93 lidders hadden 44 vroeger gonorrhoe gehad, 3 gonorrhoe en syphilis. Dit percentage is een minimum, daar vele gonorrhoeën verzwegen worden. Voor de behandeling een belangrijk feit.

W. FEILCHENFELD. *Phlegmonebehandlung mit Jodtinkurtamponade.* — Kleine insnijding, afloopen van den etter, holte vullen met gaas, dat is gedrenkt met tinct. jodi. Na 1—2 dagen vernieuwen. In enkele dagen geen ettering meer en herstel, zelfs bij de hardnekkige phlegmonen van morphinisten.

GOLLINGER. *Nirvanol-Vergiftung.* — Na 5—6 gram sterke bewusteloosheid. Na een paar dagen geen verschijnselen meer.

A. SASSE. *Eine Wärmeschiene zur Ischiasbehandlung.*

Standesangelegenheiten. KÖLLWITZ. *Die Sozialisierung der Aerzteschaft.*

J. SCHWALBE. *Bemerkungen zu dem vorstehenden Aufsatz.*

Kleine Mitteilungen.

The British medical Journal No. 3030, 25 Januari 1919.

R. CRANSTON LOW. *Herpes zoster: its cause and association with varicella.* — Sinds BOKAY in 1892 verband zocht tusschen herpes zoster en waterpokken, zijn door allerlei schrijvers gevallen medegedeeld, waarin gedurende een waterpokken-epidemie bij personen na herpes waterpokken ontstonden of omgekeerd. Bekend zijn ook gevallen, waarin naast zoster een uitgebreide uitslag ontstond, geheel op dat van waterpokken gelijkend. Onbekend is, of de eene ziekte onvatbaarheid voor de andere kan verwekken. Zeker komen gevallen van zoster voor bij hen, die waterpokken in de jeugd hadden. Schrijver meent, dat de smetstof der varicellen, wanneer zij door den neus wordt opgenomen, langs de reukzenuw kan indringen en het zenuwstelsel bereiken, terwijl zij gewoonlijk in het bloed komt.

NATHAN RAW. *Public measures for the prevention of tuberculosis.* — Korte bespreking, waarbij alle bekende en gewenschte hulpmiddelen worden opgenomen. Nieuws bevat het artikel niet.

H. MACLEAN. *An investigation into the incidence of albuminuria and casts in British soldiers during training, and the relationship of the condition to war nephritis.* — Wordt uitvoerig gerefereerd.

J. G. ADAMI. *The policy of the ostrich.*

F. H. STEWART. *Recent experiments on the life history of ascaris lumbricoides.*

J. A. WIJNHÖFF.

Wiener klinische Wochenschrift 1919, No. 5.

I. MELLER. *Ueber sympathische Ophthalmie.* — In deze inaugurale rede verdedigt MELLER zijn, reeds vroeger verkondigde, stelling, dat de sympathische ophthalmie zou ontstaan door endogene besmetting van het verwonde oog, een besmetting, die in hooge mate overeenkomst vertoont met tuberculose, zonder dat echter voldoende gronden aanwezig zijn om haar voor tuberculeus te verklaren.

OTTO MAYER. *Zur Behandlung der eitrigen Perichondritis der Kehlkopfknorpel.* — Een verweerschrift tegen HANSBERG, die elke perichondritis van het strottenhoofd wil behandelen met klieven van het strottenhoofd, terwijl MAYER wel aanraadt, om vooral vroegtijdig en voldoende uitgebreid te opereeren, maar statistisch uit zijn gevallen bewijst, dat met tracheotomie, of absces-openen van den buitenkant van de keel eveneens goede genezing verkregen kan worden, en dat daarbij het behoud van een klankvolle stem beter gewaarborgd is.

G. HOLZKNECHT. *Das Uebersehen von Röntgenbefunden des Oesophagus und seine Vermeidung.* — HOLZKNECHT wijst erop, dat herhaaldelijk foute diagnosen gemaakt worden door onvoldoend onderzoek (in het bijzonder van den slokdarm); hij raadt daarom aan om van elken lijder een min of meer volkomen verslag te geven van de organen, die voor röntgenonderzoek in aanmerking komen, dus evenzoo als men een volkomen verslag geeft van de gevolgtrekkingen uit het onderzoek met percussie, auscultatie, enz.. Een schema van een dergelijk rapport wordt tevens gegeven.

ADOLF HOHENBIEHLER. *Tenosin in der Geburtshilfe.* — Tenosine is een samenvoeging van β -imidoazolyaethylamine en γ -oxyphenylacethylamine zoodanig, dat de vaatverwijdende werking van de eerste stof geneutraliseerd wordt door de vaatvernauwende van de tweede, zoodat alleen de weeënversterkende werking overblijft. Uit een 40-tal waarnemingen blijkt, dat het in die werking vrijwel gelijkwaardig is met de beste secale-praeparaten.

HERMANN ANTON HINTERSTOISER. *Beiträge zur Kasuistik der Harnröhrensteine.* — In een verwijding van de urethra werd een kippenei-groote, 27 gram zware steen gevonden, die uit phosphaten bestond, concentrisch gerangschikt om een kern van uraten.

Z. BIEN. *Zum Gebrauche des Alkohol-Fleckfieber-Diagnostikums mit Bac. typhi exanthematici WEILL-FELIX und zur Erklärung der Reaktion.* — Dit diagnosticum is geheel op één lijn te stellen met dat van FICKER; het is niet minder scherp dan een versche X₁₉ stam. De groote specificiteit van deze stammen bij de agglutinatie zijn voor BIEN een bewijs, dat er oorzakelijk verband is tusschen X₁₉ en vlektyphus.

Oeffentliche Gesundheitspflege. E. FINGER. *Das schwedische Gesetz, betreffend Massnahmen gegen die Verbreitung von Geschlechtskrankheiten, von 20. Juni 1918.*

J. ED. ST.

Münchener medizinische Wochenschrift 1919, No. 4.

W. STRAUB. *Toxikologische Untersuchung des M. FICKERSchen Gasödementoxins und Antitoxins.* — Uitvoerig wordt de werking op hart, ademhaling enz. bij dieren behandeld.

A. AKERLUND. *Spastische Phänomene und eine typische Bulbusdeformität bei Duodenalgeschwüren.* — Door een reeks schematische radiogrammen wordt deze deformiteit, die berust op plaatselijken spasmus, zich uitend in bepaalde intrekkingen, verduidelijkt. Behalve dezen spasmus nam AKERLUND aan de curvatura major van de maag bij ulcus duodeni een spastische intrekking waar, welke zich door druk op de streek van de zweer liet opwekken.

BOYKSEN. *Biochemische Reaktionen bei Karzinom.* — BOYKSEN bespreekt de verschillende wijzigingen, die in het dierlijk organisme, in het bijzonder het serum, optreden na parenterale toediening van kankerweefsel.

P. MENDE. *Künstlich erzeugte Erkrankungen während des Krieges.* — Waarnemingen bij Russische soldaten.

A. STÜHMER. *Die Hirnschwellung nach Salvarsan.* — STÜHMER vat dit hersenoedeem evenals het salvarsaanexantheem op als een anaphylactisch verschijnsel; om het te voorkomen moet men daarom eerst een kleine gift inspuiten en met de tweede insputing wachten, totdat de tijd van een mogelijk zich ontwikkelende overgevoeligheidsreactie is verstreken (10 dagen). Bij dreigend of opgetreden oedeem moet men onmiddellijk trepaneeren en ter verdunning en binding van het vergif (door hem „oxydtoxine” genoemd) intraveneus en intralumbaal normaal serum inspuiten.

WEINBERG. *Zu den Nebenwirkungen des Neosalvarsan.* — WEINBERG wijst op plaatse-

lijke hyperaemieën na neosalvarsantoediening, aan welke hij de metrorragieën, de encephalitis haemorrhagica, de duizelingen (bij alcoholisten) toeschrijft. Eens zag hij na neosalvarsangebruik erythema exsudativum multiforme optreden.

K. CSÉPAL. *Fleckfieberdiagnostikum oder frische Suspension.* — Pleitrede voor het diagnosticum van CSÉPAL. Polemieek.

F. HAMBURGER. *Die Ueberlegenheit der Stichreaktion über die Kutanreaktion.* — Als de cutane reactie negatief uitvalt, moet men haar steeds door de steekreactie aanvullen.

M. PENKERT. *Durch Genuss von Mohn bedingte schwere und tödliche Blinddarmkrankungen.* — PENKERT beschrijft 2 gevallen van appendicitis, opgetreden na het gebruik van een groote hoeveelheid van deze zaden.

A. BRUNNER. *Erfahrungen über Intensivbehandlung der Malaria im Hinterlande.*

BECHER. *Oesophagus-Kehlkopf-Pharynxschüsse.*

GEIGEL. *Die Statistik nach dem Kriege.*

DIETLEN. *Zur Frage des Hochschulunterrichtes in Röntgenologie. Röntgenspezialisten oder Spezialröntgenologen?*

La Presse Médicale 1919, No. 1.

M. LERMOYEZ. *Le vertige qui fait entendre (angiospasme labyrinthique).* — Niet zelden ziet men iemand doof worden onder oorsuizen en later plotseling na een duizeling zijn gehoor terugkrijgen. Zooals LERMOYEZ uitvoerig uiteenzet, berust deze doofheid op een vaatkramp van de arteria auditiva interna, welke plotseling kan opgeheven worden. Deze plotselinge toevloeiing van bloed naar het labyrinth veroorzaakt de duizeling. Hij vergelijkt het verschijnsel met dat der doode vingers.

D. DENÉCHAU. *Les phréno-névroses: gros ventre de guerre ou ventre accordéon; bruits de croassement abdominaux.* — Op fraaie wijze worden deze beide neurosen, welke gemeen hebben de groote slapheid van den buikwand en een stoornis in de werking van het middenrif, besproken: bij de eerste vindt men zeer lagen stand, tonische samentrekking van het middenrif, bij de tweede abnormale klonische samentrekkingen. De behandeling bestaat hoofdzakelijk uit reëducatie door ademhalingsgymnastiek.

DEHELLY. *Phlébite et septicémie.* — DEHELLY wijst er op, dat een schijnbaar zuivere septichaemie in werkelijkheid berusten kan op phlebitis.

La Presse Médicale 1919, No. 2.

L. CHEVRIER. *Étude sur le drainage de la plèvre; traitement de choix des pleurésies purulentes (stérilisation chimique par les gaz et les vapeurs antiseptiques).* — In hoofdzaak operatietechniek. CHEVRIER brengt de draineerbuis aan de achterzijde in het laagste gedeelte van de borstholte; hiertoe voert hij een ribsectie uit in de linea angulo-costalis en voelt nu met den in de pleuraholte ingebrachten vinger, waar zich dit laagste punt bevindt: hier brengt hij een tweede snede voor de drainage aan. Hij ontsmet de pleuraholte door inbrenging van antiseptische dampen en is overtuigd op deze wijze het ontstaan van fistels tot het uiterste te kunnen beperken.

L. AMBARD. *De la durée des phénomènes biologiques consécutifs à l'introduction de substances étrangères dans l'organisme.* — Niet kort samen te vatten.

TH. NOGIER. *Le chromoradiomètre de BORDIER et la mesure des quantités de rayons X en radiothérapie.* — Warme aanbeveling van den chromoradiometer.

P. SMIT.

Rivista critica di clinica medica 1918, No. 47.

EMILIO PITTARELLI e EMILIO PITTARELLI (figlio). *Ulteriori ricerche sulla localizzazione dei corpi estranei: — il metodo dello spostamento orizzontale del corpo estraneo.* — Wordt vervolgd.

Rivista critica di clinica medica 1918, No. 48.

EMILIO PITTARELLI e EMILIO PITTARELLI (figlio). — *Ulteriori ricerche sulla localizzazione dei corpi estranei — il metodo dello spostamento orizzontale del corpo estraneo.* — Slot. Niet in een kort uittreksel weer te geven berekeningen ter plaatsbepaling van een vreemd lichaam; de thans aangegeven methode wordt door schrijvers boven de door hen vóór eenige maanden in hetzelfde weekblad aangegevene, verkozen.

Rivista critica di clinica medica 1918, No. 49.

Niet ontvangen.

Rivista critica di clinica medica 1918, No. 50.

LUIGI CASTALDI. *Dati sull'alimentazione di guerra in Austria e considerazione sul problema dell'alimentazione ridotta.* — Wordt vervolgd.

WOLFFENSBERGER.

Correspondenzblatt für Schweizer Aerzte 1919, No. 4.

H. ISELIN. *Tuberkulöse Brustwandabszesse und Fisteln.* — Schrijver verwerpt de leer van KÖNIG, dat n.l. deze abscessen steeds hun uitgang vinden in een primaire tuberkuleuze ribaandoening en dus steeds radicaal met ribresectie tot genezing gebracht moeten worden. De gunstige ervaring met Röntgen-bestraling heeft geleerd, dat in een groot percentage van de gevallen zeker geen primaire beenhaard aanwezig was. Oorsprong van het proces moet vaak worden gezocht in intrathoracale aandoeningen van tuberkuleuzen aard.

A. VISCHER. *Beitrag zur Histologie der chronischen nicht tuberkulösen Tendovaginitis, insbesondere auch der stenosierenden Form.* — Schrijver voert gevallen aan, waar klinisch aan een tuberkuleuze peesscheede-ontsteking werd gedacht, terwijl microscopisch onderzoek leerde, dat een chronische ontsteking aanwezig was, die behalve lymphocytenhoopjes niets bijzonders vertoonde. Hij wil in deze gevallen aan een rheumatischen oorsprong denken, en de celhoopjes vergelijken met de ontstekingsveranderingen van ASCHOFF bij de myocarditis rheumatica. (Zie ook KOUWENAAR, *Tijdschr. v. Geneesk.* 1917).

A. AFFOLTER. *Die temporäre Resektion der Nasenscheidewand bei intranasalen Tränen-sackoperationen (-exstirpationen).* — Wanneer een intra-nasale operatie aan den traanzak verricht zal worden, leert de ervaring, dat de beperkte ruimte vaak moeilijkheden oplevert. Schrijver heeft een methode uitgewerkt, waarbij een opening in het neustüsschen-schot gemaakt wordt en via de neusopening van de gezonde zijde de operatiestreek benaderd wordt. (Duidelijke prentjes van de topografische verhoudingen).

H. T. DEELMAN.

Paris Médical 1919, No. 1.

A. B. MARFAN. *La dyspepsie du lait de vache dans la première enfance.* — Deze voedingsstoornis komt voor in de eerste twee levensjaren van het kind. De verschijnselen zijn: pasteuse, goed gevormde ontlasting, één- tot driemaal per dag, grijsachtig, bijna wit van kleur, zeer droog, met kleine slijmdeeltjes op de oppervlakte, alkalische reactie. De ontlasting stinkt naar ammoniak en rotting; zij bevat vele kalkzeepen en vetzuren; neutrale vetten ontbreken. De vetten worden slecht ontleed. Verder veel ammoniak en indol door slechte ontleding van het caseïne. Zij bevat een overmaat minerale zouten, geen galpigment, maar slechts urobilinogeen. Behandeling: melk meer verdunnen, in ergere gevallen borstvoeding. Is deze niet aanwezig, dan afgeroomde melk. Op lateren leeftijd (4—6 maanden) moutsoep.

GUINON. *Le dispensaire antituberculeux dans la protection de l'enfant contre la tuberculose.* — Bevat doel, werkwijze, voorschriften en inrichting van consultatiebureaux voor longlijders.

J. RENAULT. *Hygiène des maladies contagieuses.* — Een krachtige verdediging van het verplegen van kinderen in „boxes”, niet alleen als quarantaine, maar gedurende de geheele ziekte. Schrijver bereikte daarmee uitstekende uitkomsten in zijn ziekenhuis.

TERRIEN. *De quelques conceptions „nouvelles” des troubles digestifs du nourisson.* — De schrijver tracht te bewijzen, dat de theorieën van CZERNY, FINKELSTEIN en andere Duitschers geen nieuws geven en hun behandeling (eiwitmelk enz.) geen voordeelen heeft boven de in Frankrijk gebruikelijke voedingsmiddelen.

LEREBoullet et MOUZON. *Le tabes hérédito-syphilitique chez l'enfant.* — Casuïstische mededeeling met eenige beschouwingen.

THOMÉ et TROUIN. *Traitement des abcès et des lymphangites du sein chez les nourrices.* — Bericht over de behandeling van lymphangitides en abscessen in de borstklier met tinoxyde en tinzouten, die vooral goed gevolg heeft daar, waar een staphylococcen-besmetting heeft plaatsgehad.

JOLAND. *Traitement de la scoliose.* — Een pleitrede voor de behandeling der juveniele scoliose door middel van doelmatige gymnastiek van de rugspieren.

Paris Médical 1919, No. 2.

DUPRÉ. *Les déséquilibres constitutionnels du système nerveux.* — Inaugureele rede, moeilijk in een referaat weer te geven.

LEREBOULLET. *Combien dure la contagion de la coqueluche?* — De kinkhoest is reeds besmettelijk vóór het optreden der hoestbuien en blijft dit lang. Reeds in het catarrhale tijdperk kan de bacil van BORDET en GENGOU aangetoond worden door de kinderen tegen PETRI-schalen te laten hoesten. Deze cultuur gelukt geregeld in de eerste twee weken na het optreden der aanvallen, in één derde deel der gevallen in de derde week, zelden in de vierde week en nooit meer in de vijfde week (58 gevallen). Men behoeft de zieken dus slechts vijf weken af te zonderen. Af en toe treedt besmetting op door volwassenen, die hoesten en blijken bacillendragers te zijn.

Paris Médical 1919, No. 3.

DESCOMPS et DUCASTAING. *Les blessures des petites extrémités des membres.* — De schrijvers verzetten zich tegen de conservatieve methode om verwondingen van vingers en teenen te behandelen met vochtige verbanden en baden. Hun methode is als volgt: Eerst de huid in de omgeving zorgvuldig en zeer uitgebreid schoonmaken met zeep, daarna ontsmetten met jodiumtinctuur en joodbenzol. Vervolgens alle deelen, die nekrotisch zullen worden of het reeds zijn, zooals beensplinters, huidlappen, verwijderen. Zoonoodig amputatie en exarticulatie van vingerkootjes en middenhands-(voet-)beentjes. De wond ontsmetten met aether en door middel van een huidlap sluiten. Droog, drukkend, immobiliseerend verband.

GROSS et GRIMAUULT. *Appareillage des fractures de cuisse.* — Beschrijving van een eenvoudig, voor vervoer geschikt rekverband.

SCHREIBER. *Une année de pratique de sérothérapie intensive.* — Twee ervaringsfeiten: 1°. Inspuiting van groote giften serum is onschuldig, en 2°. Antitetanus-serum in groote giften heeft een geneeskrachtige werking. *Ad. 1.* De arts heeft geen rekening te houden met de anaphylaxie. Deze komt, practisch gesproken, niet voor bij den mensch. Hij bespreekt de serumtherapie bij meningitis (gift tot 400 cM³), bij dysenterie (tot 100 cM³ daags), bij streptococckenbesmetting (erysipelas) (tot 100 cM³), bij diphtherie (tot 300 cM³), bij tetanus. Het tetanusserum als geneeskrachtig serum gebruikt, spoot hij in het rugge-mergkanaal en onder de huid, soms tot 100 cM³ daags en zag daarvan bij 4 gevallen genezing optreden. Gevallen, waarin het serum niet helpt, deelt hij niet mede.

LEGRAIN. *Le traitement des buveurs et la loi.* — Bespreking naar aanleiding van een wetsvoorstel, ingediend door dr. MAUVOURY, om den dronkaard op te sluiten, niet als straf, maar om hem te genezen, in bijzondere inrichtingen, minstens gedurende een jaar.

MORTIER HIJMANS.

BOEKAANKONDIGINGEN.

Dr. LUDWIG HEIM, *Lehrbuch der Bakteriologie* mit besonderer Berücksichtigung der Untersuchungsmethoden, Diagnostik und Immunitätslehre. Fünfte Auflage. Stuttgart, FERDINAND ENKE, 1918. Prijs 34 mark.

Het leerboek van HEIM heeft zich terecht ook in de Nederlandsche bacteriologische laboratoria zijn plaats reeds veroverd en het zal ongetwijfeld velen genoegen doen, dat weer een nieuwe druk ervan is verschenen. Deze vijfde uitgave is tot op den laatsten tijd volkomen bij; ook het allernieuwste, zooals bijv. op het gebied van de ziekte van WEIL, van de Wolhynische koorts (febris quintana),